

Φορέας Υλοποίησης: EJTN

**Τόπος Διεξαγωγής: Βίλνιους,
Λιθουανία**

Ημερομηνία: 14 – 15 Μαΐου 2015

**Τίτλος: Σεμινάριο σχετικά με τα
ανθρώπινα δικαιώματα και την
προσφυγή στη Δικαιοσύνη
στην Ευρωπαϊκή Ένωση**

**Συμμετοχή:
Αγλαΐα Δημητροπούλου,**

Εφέτης Δ.Δ.

Σχόλια:

Στο παραπάνω σεμινάριο, που διοργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Εκπαιδευτικό Δίκτυο, έγιναν οι εξής εισηγήσεις:

1. Από το Λιθουανό ομιλητή Saulius Kalėda, γραμματέα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με θέμα:

Το δικαίωμα για «δίκαιη δίκη», κατά το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ανωτέρω αναφέρθηκε στο δικαίωμα για «δίκαιη δίκη», κατά τα αρ. 47 και 52 του «Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Επικεντρώθηκε: α) στο άρθρο 47 του ανωτέρω Χάρτη, το οποίο προβλέπει το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης, ήτοι δίκης δημόσιας, που θα λάβει χώρα σε εύλογη προθεσμία από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, νομίμως συσταθέν, καθώς και τη δυνατότητα κάθε προσώπου να συμβουλευέται δικηγόρο, να υπερασπίζεται και να εκπροσωπείται από αυτόν. Η δυνατότητα αυτή συμπληρώνεται από τη δυνατότητα δικαστικής αρωγής σε κάποιον που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους και β) στο άρθρο 52 παρ. 3 του ίδιου Χάρτη, το οποίο προβλέπει ότι η έννοια και η εμβέλεια των δικαιωμάτων που αναφέρονται σε αυτόν είναι η ίδια με αυτές που αποδίδονται σε αντίστοιχα δικαιώματα της (ΕΣΔΑ), χωρίς να αποκλείεται όμως και ευρύτερη προστασία.

Συνέχισε με αναφορές στο δικαίωμα αυτό από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), το οποίο συνεχίζει να προσδιορίζει και να διαπλάθει το δικαίωμα αυτό.

Παραθέτω στη συνέχεια κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα της νομολογίας στην οποία αναφέρθηκε.

-σχετικά με τον έλεγχο της νομιμότητας: Το Δικαστήριο της Ένωσης δεν πρέπει να εξετάζει μόνο τη νομιμότητα της επιβολής προστίμου, αλλά, προχωρώντας σε ουσιαστικό έλεγχο μπορεί να ακυρώσει, να μειώσει ή να αυξήσει το πρόστιμο. Σχετ. Chalkor / Επιτροπή, C-386/10 P, EU:C:2011:815, παρ. 62-63, ΚΜΕ και άλλοι / Επιτροπή, C-272/09 P, EU:C:2011:810, παρ. 102- 103.

-σχετικά με τον τρόπο συλλογής των αποδεικτικών στοιχείων: στην εκκρεμή δίκη μεταξύ Deutsche Bahn / Επιτροπή, C-583/13 P, ο Γεν. Εισαγγελέας, αναρωτιέται (στις 12.2.2015) εάν το προβλεπόμενο από τον Κανονισμό Νο 1/2003 σύγχρονο σύστημα ελέγχων (αιφνιδιαστικών ελέγχων για συλλογή στοιχείων) είναι συμβατό προς τα αρ. 7 (σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και 47 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ποιες είναι οι συνέπειες ενός παρανόμου ελέγχου από την Επιτροπή.

-σχετικά με το δικαίωμα υπεράσπισης και την πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία: Τα δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) πρέπει να διαβεβαιώνουν τη νομιμότητα όλων των πράξεων της Ένωσης υπό το φως των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα υπεράσπισης, το δικαίωμα σε αποτελεσματική νομική προστασία ... δικαίωμα ακρόασης, πρόσβασης στο φάκελο ... ενώ ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να γνωρίζει την αιτιολογία της απόφασης και το δικαστήριο να έχει δικαιοδοσία να ζητεί την αποκάλυψη σχετικών πληροφοριών. Σχετ. Kadi II, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, παρ. 97-100.

-σχετικά με κρίση εντός ευλόγου χρόνου: Η κύρωση σε ένα δικαστήριο της ΕΕ που παραβιάζει την υποχρέωση που υπαγορεύει η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων να εκδώσει απόφαση σε εύλογο χρόνο, πρέπει να συνιστά αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του Γεν. Δικαστηρίου (και ήδη Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου) σχετ. Gascogne Sack Deutschland / Επιτροπή, C-40/12 P, EU:C:2013:768, Kendrion / Επιτροπή, C-50/12 P, EU:C:2013:771, Groupe Gascogne / Επιτροπή, C-58/12 P, EU:C:2013:770.

Επίσης αναφέρθηκε στο άρθρο 51 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων περί της εφαρμογής των εν λόγω δικαιωμάτων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Το δίκαιο της ΕΕ αναγνωρίζει αυτονομία των κρατών – μελών ως προς τις διαδικασίες απονομής δικαιοσύνης, στα πλαίσια πάντοτε της αρχής της άμεσης εφαρμογής των ευρωπαϊκών κανόνων και της αρχής της αναλογικότητας.

«Εάν δεν υπάρχουν σχετικές ρυθμίσεις της ΕΕ, το νομικό σύστημα κάθε κράτους – μέλους πρέπει να ορίζει μέσα και διαδικασίες που να εξασφαλίζουν την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων που πηγάζουν από το δίκαιο της ΕΕ, στα πλαίσια των αρχών της άμεσης εφαρμογής και της αναλογικότητας» (σχετ. Απόφαση Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, παρ. 5.

2. Από το Λιθουανό ομιλητή Danutė Jočienė, μέλους του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Λιθουανίας, με θέμα:

Προϋποθέσεις της απόδειξης κατά τη διαδικασία στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ

Ο ανωτέρω αναφέρθηκε στον τρόπο συλλογής των αποδεικτικών στοιχείων, τόσο κατά την εκδίκαση, όσο και κατά την προδικασία των υποθέσεων, ως κριτήριο μιας «δίκαιης δίκης», κατά το άρθρο αυτό και σε σχετικές υποθέσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε στην αρχή της «ισότητας των όπλων» σχετ. Kress / Γαλλία [GC], No. 39594/98, § 72, ECHR 2001-VI) και στη δυνατότητα των διαδίκων να λάβουν γνώση όλων των στοιχείων του φακέλου σχετ. Fretté / Γαλλία, No. 36515/97, § 47, ECHR 2002-I),

Ειδικότερα σχολιάσθηκαν οι υποθέσεις:

-Υπόθεση Rocius / Λιθουανία, No. 35601/04, απόφαση της 6.7.2010, κατά την οποία δεν αποκαλύφθηκε στο διάδικο ο λόγος για τον οποίο του είχε ανακληθεί η άδεια οπλοφορίας του, ενώ γνωστοποιήθηκε στο Δικαστήριο. Μάλιστα, το τελευταίο βάσισε την απόφασή του σε στοιχεία που ουδέποτε αποκαλύφθηκαν στον αιτούντα.

-Υπόθεση Gulijev / Λιθουανία, No. 10425/03, 16.12.2008, κατά την οποία, ο αιτών απελάθηκε από τη χώρα για λόγους που ουδέποτε του αποκαλύφθηκαν.

- Υποθέσεις Taxquet / Βελγίου [GC], No. 926/05 και Salduz / Τουρκία [GC], No. 36391/02, § 50, κατά τις οποίες ελέγχθηκε ο τρόπος συγκέντρωσης των αποδείξεων, στα πλαίσια της «δίκαιης δίκης».

- Υπόθεση Harutyunyan / Αρμενία (No. 36549/03, ECHR 2007, σύμφωνα με την οποία, η χρήση αποδείξεων που ελήφθησαν ως αποτέλεσμα βασανισμού, καθιστά τη δίκη «μη δίκαιη».

Το τελικό συμπέρασμα ήταν ότι ορισμένες φορές, παρότι για τη συλλογή των αποδείξεων δεν τηρήθηκε το άρθρο 6, αυτή η «παράβαση» δεν επηρέασε τη διαδικασία, με συνέπεια η σχετική προσφυγή στο ΕΔΔΑ να απορριφθεί. Η κρίση γίνεται κατά περίπτωση.

3. Από τον Ολλανδό ομιλητή Martin Kuijer, νομικό σύμβουλο στο Δίκαιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ολλανδικού Υπουργείου Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, με θέμα:

Διαδικασίες «σε μακρός» σε σχέση με την εύλογη διάρκεια της δίκης

Από το συνδυασμό των αρ. 13 της ΕΣΔΑ και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαπιστώνεται ότι σε μία έννομη τάξη που έχει θεσπισμένη προσφυγή σε διοικητικές αρχές και εν συνεχεία σε διοικητικά δικαστήρια, ο διάδικος μπορεί να προσφύγει στο ΕΔΔΑ (αρ. 35 της ΕΣΔΑ) μετά την εξάντληση όλων των εθνικών ένδικων βοηθημάτων και μέσων (αρχή της επικουρικότητας). Για να μην υπάρχει από τα κράτη παραβίαση της σύμβασης, ώστε να οδηγούνται οι υποθέσεις στο ανωτέρω Δικαστήριο, θα πρέπει τα εθνικά Δικαστήρια να ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν τις επιταγές της ΕΣΔΑ.

Σε κάθε έννομη τάξη, θα πρέπει να συνδυάζεται η δυνατότητα προσφυγής στη διοίκηση (αρ. 13 της ΕΣΔΑ, ήτοι σε κάποιο διοικητικό όργανο του οποίου οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές) με το δικαίωμα για «δίκαιη δίκη» (αρ. 6). Αλλά όλα αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα σε εύλογο χρόνο.

Ο ανωτέρω ομιλητής συνέχισε προτείνοντας τρόπους αντιμετώπισης της μεγάλης διάρκειας της δίκης, όπως:

- λήψη υπόψη της κράτησης, η οποία πρέπει να αφαιρείται από την επιβαλλόμενη στερητική της ελευθερίας ποινή

- λήψη προληπτικών μέτρων για την αποφυγή της μακράς διάρκειας

- εκτέλεση της απόφασης το συντομότερο δυνατό

- αποζημίωση εάν τελικώς δεν αποφευχθεί η μακρά διάρκεια σε ύψος ανάλογο του ΕΔΔΑ (η εκδίκαση τέτοιου αιτήματος πρέπει να γίνεται επίσης σε εύλογο χρόνο)

- το κόστος τέτοιων προσφυγών να μην δημιουργεί εξαιρετικό βάρος για τον προσφεύγοντα

Αφού αναλύθηκε το πρόβλημα του χρόνου μιας δίκης από την κατάθεση του δικογράφου μέχρι την αμετάκλητη απόφαση, ακολούθησε συζήτηση με τους συμμετέχοντες, κυρίως ως προς τα προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν σε μία γρήγορη (σύντομη) δίκη σε συνδυασμό με την ποιότητά της, τη σπουδαιότητα των θεμάτων που αναφύονται, τη δυνατότητα εξωδικαστικών λύσεων, το ύψος των αποζημιώσεων για υπέρβαση του εύλογου χρόνου και ποιος μπορεί να θεωρηθεί ο εύλογος χρόνος, ενόψει του ότι ισχύουν διαφορετικά συστήματα και χρονικά πλαίσια σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Καταλήξαμε ότι μάλλον δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 5 έτη για τους 3 βαθμούς της δικαιοδοσίας.

4. Από τη Ρουμάνια ομιλήτρια Beatrice Ramascanu, νομική εκπαιδευτρια στο Δίκαιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με θέμα:

Η σχέση Δικαστή – Δικηγόρου στο Δικαστήριο και η Αρχή της Δίκαιης Δίκης

A. Ρόλος και κατάσταση του δικηγόρου

Η ανωτέρω ομιλήτρια υπογράμμισε το ιδιαίτερο καθεστώς του δικηγόρου, το οποίο τον τοποθετεί σε κεντρική θέση ανάμεσα στον πολίτη και το δικαστήριο και πρέπει να απολαμβάνει δημόσια εμπιστοσύνη, ως προς την εκπροσώπηση του αιτούντος. Γι' αυτό, εκτός από τους περιορισμούς στη συμπεριφορά, του απονέμονται δικαιώματα και προνόμια. Σχετ. Morice / Γαλλία, GC απόφαση της 24.4.2015, παρ. 132 – 133.

Ο δικηγόρος αποτελεί στοιχείο της δημοκρατικής κοινωνίας και πρέπει να ασκεί το επάγγελμά του χωρίς αδικαιολόγητη παρεμπόδιση. Τυχόν δίωξή του θίγει την καρδιά του συστήματος της ΕΣΔΑ. Σχετ. Elci και λοιποί / Τουρκία, απόφαση της 13.11.2003, αιτήσεις Νο. 23145/93 και 25091/94, παρ. 669.

B. Στο Ακροατήριο

Ο δικαστής πρέπει να δρα αμερόληπτα και να το δείχνει. Απόδειξη έλλειψης αμεροληψίας δεν είναι εύκολη. Πρέπει να γίνεται δεκτή η αμεροληψία του μέχρι απόδειξης του εναντίου. Σχετ. οι αρχές που διατυπώνονται στην υπόθεση Morice / Γαλλία, GC απόφαση της 23.4.2015, παρ. 73 – 78.

Στη διαδικασία δεν πρέπει να διαπιστώνονται αντικειμενικές προϋποθέσεις αμεροληψίας (π.χ. το ίδιο πρόσωπο να ασκεί την ποινική δίωξη, να εκδικάζει την υπόθεση και να επιβάλλει την ποινή, ο δικαστής να έχει συγγένεια με το δικηγόρο, προσωπικά συμφέροντα), αλλά ούτε και υποκειμενικές (κρίση του Δικαστηρίου για την ενοχή του κατηγορουμένου ως προς κάποιο αδίκημα, πριν το πέρας της διαδικασίας). Σχετ. και για τις δύο περιπτώσεις Κυπριανού / Κύπρος, απόφαση της 15.12.2005, στην αίτηση Νο. 73797/01.

Το θέμα δε του εάν ο δικηγόρος στον οποίο έχει ανατεθεί η υπεράσπιση του κατηγορουμένου ανταποκρίνεται στο καθήκον αυτό, αφορά στη μεταξύ τους σχέση. Το Κράτος μπορεί να παρέμβει μόνο εάν η αποτυχία ή η ανεπάρκεια της υπερασπιστικής γραμμής υποπέσει με κάποιο τρόπο στην αντίληψη των αρχών. Σχετ. Kamasinski / Αυστρία, απόφαση της 19.12.1989, παρ. 65). Ο δικηγόρος πρέπει να έχει το χρόνο, σε περίπτωση αντικατάστασης προηγούμενου συναδέλφου να ετοιμάσει την υπερασπιστική του γραμμή, ώστε να είναι αποτελεσματική. Σχετ. Daud / Πορτογαλία, απόφ. της 21.4.1998, αιτήσεις Νο. 11/1997 και 795/997, παρ. 38 – 39. Απαραίτητη η σχέση εμπιστοσύνης και κατανόησης μεταξύ τους. Σχετ. Sakhnovskiy / Ρωσία, [GC] απόφαση της 2.11.2010 παρ. 102 – 104. Κι όλα αυτά στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης σε ένα δικαστήριο, που διατηρεί την εμπιστοσύνη των πολιτών ως προς τις αρχές που εκπροσωπεί.

Ακολούθησε συζήτηση περί των σχέσεων δικαστών – δικηγόρων και πώς θα έπρεπε να αντιδράσουν τα πρόσωπα αυτά ώστε να μην θίξουν την αρχή της αμεροληψίας, σε υποθετικές περιπτώσεις (σαν ανάπτυξη ρόλων), καθώς και σε παραδείγματα που έτυχαν σε κάποιους από το ακροατήριο.

5. Από το Λιθουανό ομιλητή Donvydas Vitkauskas εμπειρογνώμονα σε θέματα Νομικών Μεταρρυθμίσεων, πρώην Δικηγόρο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με θέμα:

Ομοιομορφία των Πρακτικών και της νομιμότητας των εθνικών αποφάσεων ως εκφάνσεις του αρ. 6 της ΕΣΔΑ

Ο ομιλητής αναφέρθηκε στα παρακάτω, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

Το αρ. 6 (δικαίωμα για «δίκαιη δίκη») είναι δυνατό να ερμηνευθεί αυστηρά σύμφωνα με τις διατάξεις του, να παρακολουθεί τις εξελίξεις του δικαίου, οι οποίες οφείλουν να διενεργούνται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του ίδιου άρθρου και να δείχνει το δρόμο στον εθνικό νομοθέτη.

-Αναγκαίο στοιχείο της δίκαιης δίκης είναι η αιτιολογία της απόφασης.

-Η αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ώστε τυχόν προσβολή της απόφασης με έφεση να μπορεί να θεραπεύσει την αιτιολογία της.

-Η παραβίαση κάποιου άλλου άρθρου της ΕΣΔΑ δεν σημαίνει και την παραβίαση του αρ. 6 περί «δίκαιης δίκης».

-Στα πλαίσια της τελευταίας, οι αποδείξεις πρέπει να είναι επαρκείς και να έχουν ληφθεί με τον ενδεδειγμένο τρόπο. Εάν κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει, αυτό που προέχει είναι ο τρόπος που οι αποδείξεις αυτές αξιοποιήθηκαν στα πλαίσια της διαδικασίας.

-Στα πλαίσια της «δίκαιης δίκης», μεγαλύτερη σημασία από την ίδια την απόφαση έχει η δυνατότητα του αιτούντος να υποστηρίξει την υπόθεσή του και να αμφισβητήσει τις αποδείξεις του καθ' ου.

-Ο σκοπός του αρ. 6 δεν είναι να αντιτεθεί στο εθνικό δίκαιο.

-Η καθυστέρηση στην απονομή δικαίου μπορεί να είναι δικαιολογημένη και συνεπώς ανεκτή, εάν υπάρχει αντικρουόμενη νομολογία και σκοπεύει στο να δημιουργηθεί ασφάλεια δικαίου.

-Η εξέταση της εφαρμογής ή μη του αρ. 6 δεν σημαίνει τη σύγκριση διαφορετικών αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων, εκτός εάν υπάρχει περίπτωση καθαρής αυθαιρεσίας.

-Η διαφορετική πρακτική των Δικαστηρίων δεν σημαίνει παράβαση του αρ. 6, εάν υπάρχει δυνατότητα ανώτερο δικαστήριο να οδηγήσει στην ομοιομορφία.

-Διαφοροποιήσεις των ανώτατων Δικαστηρίων μιας χώρας μπορεί να διασπάσει την ασφάλεια του δικαίου.

-Το γεγονός ότι δύο ανώτατα εθνικά Δικαστήρια, διαφορετικής δικαιοδοσίας, φθάνουν σε διαφορετικά αιτιολογημένα συμπεράσματα σε υποθέσεις με παρόμοια πραγματικά περιστατικά, δεν συνιστά παράβαση της δίκαιης δίκης.

Η Ομοιομορφία των αποφάσεων μπορεί να συνιστά παράβαση του άρ. 6 εάν:

- έχουν προηγηθεί αντιφατικές αποφάσεις σε προγενέστερο βαθμό δικαιοδοσίας
- δεν υπάρχει συνέχεια στις νομοθετικές προβλέψεις ή σημειώνονται αντιφατικές ερμηνείες της νομοθεσίας, χωρίς νομικούς μηχανισμούς που να λύνουν τις αντιφάσεις αυτές.

Ή μπορεί και να μη συνιστά τέτοια παράβαση:

- εάν το ανώτατο δικαστήριο ακολουθεί μία πρακτική, κάνοντας όμως ορθή ερμηνεία της νομοθεσίας
- ενδεχομένως διαφορετικές αποφάσεις ανώτατου Διοικητικού και ανώτατου Στρατιωτικού Δικαστηρίου (όταν υφίστανται τέτοια δικαστήρια και δεν έχουν κάποιο κοινό Δικαστήριο που να λύνει τις διαφωνίες τους) σε παρόμοιες υποθέσεις δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι παραβιάσθηκε η αρχή της δίκαιης δίκης. Σχετ. Nejdet Şahin Perihan Şahin εναντίον Τουρκίας.

6.Από τον Πορτογάλο ομιλητή João Tiago da Silveira, λέκτορα στη Νομική Σχολή της Λισαβόνας, Μέλος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Νομικών και Πολιτικών Επιστημών, με θέμα:

Η ισότητα των «όπλων» ως συστατικό των δίκαιων δικών

Στην παρουσίαση αυτή, η οποία ήταν στην ουσία μια περιληπτική παρουσίαση των θεμάτων που είχαν ήδη αναπτυχθεί, ο ομιλητής επεσήμανε ότι στην Ευρώπη η αρχή της «δίκαιης δίκης», πέραν της κατοχύρωσής της από την ΕΣΔΑ (αρ. 6 παρ. 1) και το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (αρ. 47) κατοχυρώνεται και από τα Συντάγματα των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών.

Περιλαμβάνει:

- 1)τη δυνατότητα προσφυγής σε δικαστήριο,
- 2)το δικαίωμα να υπάρξει μία απόφαση με την ουσιαστική εφαρμογή των διαδικαστικών κανόνων,
- 3)από αμερόληπτο και ανεξάρτητο δικαστήριο,
- 4)με ισότητα των όπλων
- 5)με αντιμωλία
- 6)με διαφανή διαδικασία (δημόσια διαδικασία, αιτιολογημένη απόφαση, δυνατότητα πρόσβασης στα στοιχεία του φακέλου και σαφήνεια των εφαρμοστέων κανόνων δικαίου)
- 7)με ταχύτητα
- 8)με τη βοήθεια δικηγόρου

Η αρχή της ισότητας των όπλων συνίσταται στην ορθή ισορροπία του δικαστηρίου μεταξύ των διαδίκων, ως προς την παρουσίαση της υπόθεσης, των αποδείξεών τους και χωρίς κάποιος να χαρακτηρίζεται από μειονέκτημα έναντι του άλλου. Καθένας πρέπει να έχει πρόσβαση στους ισχυρισμούς και στα στοιχεία του άλλου, ακόμη και στην προδικασία. Η αρχή της ισότητας των όπλων βρίσκεται πολύ κοντά στην αρχή της με αντιμωλία δίκης, αν και η τελευταία αφορά κυρίως τον τρόπο που διευθύνεται η διαδικασία.

Βεβαίως, η τέλεια ισότητα δεν μπορεί να είναι εφικτή (συνήθως ο αιτών έχει περισσότερο χρόνο να παρουσιάσει τους ισχυρισμούς του, παρά ο καθ' ου στην υπεράσπισή του), ενώ η οποιαδήποτε ανισότητα δεν συνεπάγεται και παραβίαση της αρχής αυτής.

Θέμα υπάρχει εάν οι διαφορετικές προθεσμίες που τυχόν προβλέπονται για τους διαδίκους (π.χ. για την άσκηση έφεσης) θίγουν την εν λόγω αρχή. Για το λόγο αυτό οι κανόνες της διαδικασίας θα πρέπει να αξιολογούνται στο σύνολό τους. Ενδεχομένως για την ισότητα αυτή, το Κράτος, οι Δημόσιοι Οργανισμοί, ν.π.δ.δ. κ.λπ. θα έπρεπε να καταβάλουν και αυτοί τέλη για τη δίκη. Κι όλα αυτά σε σχέση με τα πραγματικά δεδομένα της εφαρμογής των κανόνων της διαδικασίας.

Περισσότερες πληροφορίες για τους ομιλητές και το περιεχόμενο του σεμιναρίου, μπορείτε να αναζητήσετε στο link: <http://www.ejtn.eu/Catalogue/Members-activities-2015/CP20150214/Training-Materials/>.